

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön. — ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok,
gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi
és körjejjzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. — Egy példány 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **BETEGH PÁL** LAPTULAJDONOS
FÜMUNKATÁRS: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a
kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Apróhirdetések szavankint
4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint
Nyílt-tér sora 1 K. — M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10.489. sz.

Minden napra egy tojás...

Igy mondja a mindannyiunk kegyeletes emlékeztetőben élő gyermekvers. És így szeretné minden gazdasszony. Még az is, akinek soha sem volt és soha sem lesz tyukja. Mivelhogy a tyuk mindennap tojik egyet-egyét — leszámítva a leszámítandó napokat — nem lesz az udvarhelyi piacon egy tojásnak az ára 10 fillér (szomorúságára az elemi iskolás gyermekeknek, a kik könnyebben számolnak a 10 filléressel), hanem legalább is 8 fillér, a mennyiért Budapesten adják.

A tojás a modern ember egyik legfőbb élelmi cikke. Mindjárt a hus után következő. Nagyon olcsó tojásra ennél fogva ne is áhitozzék a jól táplálkozni kívánó emberiség. Mert az élők által termelt produktumoknál nem érvényesül az élettelen gyáripari termelésnek az a jelensége, ha úgy tetszik, szabálya, hogy a nagy kereslet fokozottabb termelést okoz és árcsökkenést eredményez. Ugyanezen okból nem lesz olcsóbb a csirke- és tyukhus sem. Baromfiból nem lehet eleget tenyészteni sem a tojás, sem a hus-termelés szempontjából. A baromfitenyésztés tehát a gazdálkodásnak egyik nagyjelentőségű ága, melynek jövedelmezősége biztosítva van. — A kockázat nem nagy, ellenben a haszon, az bizonyos.

De csak bizonyos esetben bizonyos Abban, t. i.: ha a baromfitenyésztés okszerű. Ez okból szívesen üdvözljük a

gazdasági egyesületnek s a székely kirendeltség helyi intézőjének egy baromfitenyésztő-egyesület létesítésére irányuló törekvését, mert hiszen az új egyesületnek az léssen a legfőbb hivatása, hogy a székely gazdasszonyokat az okszerű baromfitenyésztésre megtanítsa.

Hanem ennek a dolognak is megvan a maga hanemje. Új fajtáknak ide plántálása még nem maga az okszerű baromfitenyésztés. Egy része, fontos része-e vagy sem, azt a következmények fogják megmutatni a dolognak; de nem maga a dolog. Az okszerű baromfitenyésztésnek — mint általában minden állattenyésztésnek — a legrövidebb foglalata az, hogy olyan fajta-akat tenyészünk, a melyeknek a mi klimatikus és gazdasági viszonyainknak a legkedvezőbbek és úgy tartjuk azokat, hogy a legkisebb befektetés, fenntartási költség és gondozás mellett az elérhető legnagyobb hasznot biztosítsák.

Ebből a szempontból kell bírálata alá venni a „nagynevű jövevényeket“, melyeknek az volna a rendeltetésük, hogy az autochton népességet, a baromfi nemzetiség rézbőrű indianjait kiszorítsák. Ha — a tyukokról szólván — az orpington, a plimut, a bautam szaporán tenyészik a mi égaljunk alatt; ha tojás hozadéka legalább is akkora, mint a mi apró paraszt tyukjainké; ha a tyukbetegségek iránt a fogékonyságuk nem nagyobb, mint a mi tyukjainknak; ha h u s o k van olyan jóízű, mint a mi apró tyukjainké; ha a

táplálék-keresés dolgában vetekednek a mi magyar tyukjainkkal: akkor szaporodjék, gyarapodjék, sokasodjék, hatalmasodjék nálunk az orpington, plimut és bautam-nemzettség. Megbarátkozunk velük, ha idegenek is, mert nagyobb testűek; többet jövedelmeznek.

Ellenben, a mig ezek a jó tulajdonságaik nem bizonyosak (itt nálunk nem bizonyosak), legyünk egy kissé bizalmatlanok irántuk és ne általánosítsunk; szorítkozzunk csak gondos kísérletezésekre.

Nekünk úgy tetszik, hogy a bizalmatlankodó kísérletezés megokolt volna, mert az idegen fajok feltétlen előnyéhez szó fér. Így például a gyámoltalan plimut a kenyérkeresésben nem jeleskedik; nagy passzióval kacsingat a takarmányos zsákra. Olyan tulajdonság ez, melyet a mi székely gazdasszonyaink nem igen kedvelnek. Az orpington minden sárgasága mellett sem színarany. A husa zsiros, nehéz emésztésű; zsirja olajhoz hasonlatos.

Nem akarjuk leszólni az importált tenyészállatokat koránt sem. Csak arra akarunk rámutatni, hogy nem a telepítés a fődolog, hanem a baromfiélet feltételeinek legjobban megfelelő tenyésztésmódnak tapasztalati uton való megállapítása, az ilyen uton keletkezett ismereteknek közkinccsésé tétele, a tenyésztők kölesönös támogatása; az értékesítés legkedvezőbb feltételeinek biztosítása.

Hisszük, hogy az új egyesület ezen elvek alapján fog szerveződni és áldásos

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGÁJA.

Tükördarabok a székelyekről.

— A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája. —
Összeszedte: Fülei Sz. Lajos.

III. Generális uram, hajja-e?!

Nagyszében ostrománál már hadseregünknek kétszer kellett visszavonulni a falaktól.

— Előre honvéd, előre székely! Avance, avance! Vorwärts! biztatott az öreg apó mindenféle nyelven

Aztán a tüzerekhez fordulva, parancsolá, hogy löjjenek granátokkal.

Pár perc múlva égő házak vörös fénye rémesen világítá meg a véres küzdelmet. Hanem ez inkább a magyar hadsereg hátrányára, mint előnyére volt, mert a tűz világnál minden egyes honvéd biztos célpontjául szolgált a sánckosarak megül lövöldöző ellenségnék.

Az öreg apó maga állott a rohamoszlop élére, a hősi szellemű csiki zárlóaljat vezetve.

Hirtelen kiugrik egy góbé a sorból s megragadja az öreg apó lovának a zabláját. Mindenki meglepetve nézte ezt a jelenetet: mit akarhat ez az ember?

— Generális uram! — szólott a székely az övontatott hangjával — azt mondom én magának, ne menjen ott elől, magaának meg kardja sincs; aztán ha közülünk ezeret lelőnek, jó helyettünk két ezer ees, mert van otthon eléég, de Bem csak egy vaan s ha azt lelővik, nem tudom, ki ad nekünk mást!

Bem megértette az eredeti ember jóindulatát s megvergetvén a vállát, kissé hátra az arcvonal megé vonult.

— Hanem aztán előre fiuk! Hadd lássam, mit tud a székely!

IV. Petőfi népszerűsége.

1849. január 25-én Medgyes és Nagyselyk között egy csapat lovas és gyalog székely katonasággal találkozott a magyar hadsereg.

— Visszavonulás ez? — kérdi Petőfi kinos sejtelmek sötét borujával, az első sorok mellett lovagló őrnagyot, kitől aztán megtudta, hogy egy fontos misszióval megy az őrnagy a Székelyföldre. Petőfi mind több és több kérdést intézett az őrnagyhoz, mialatt az egész csapat élénk érdeklődéssel hallgatta őket. Végül az őrnagy megkérdezte a nevét a megszólítónak.

— Petőfi a nevem!

E szóra, mint valami varázsütésre lekapták a székely katonák sapkájukat és lelkesen éltették a híres költőt.

V. Hunyadi és a székelyek.

Hogy a székelyek mindenütt ott voltak, hol a magyar haza érdekében küzdeni, szenvedni kellett, értékes bizonyosság akadt kezembe. Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természetudományi Társulat harmadik évkönyvében (1890) többek közt néhai Veszely Károly prepost-plebános értekezletét közli, melyben a szász történetirókkal szemben napnál világosabban bizonyítja, hogy Hunyadi János 1442-ben Merid bégét Szent-Imre mellett és nem Szeben alatt verte meg. Ebben az értekezletben a székelyekre nézve (a 15. lapon) a következőket olvastam: „Hunyadi János e világhírű, a székelyek segítségével kivívott győzelme után, e győzelmének emlékére és a csik-somlyói szent-

ferencz-rendi zárdának örök időkre való megjutalmazására azért, mert ezen zárdá tagjai a székely vitézek lelkesítésére és így közvetve magára a kivívott győzelemre buzdító, lelkesítő közreműködésökkel nagy befolyással voltak, a csata utáni évben egy adomány-levelet adott, melynek tartalma szerint a nagylelkű hős a fent nevezett zárdának Csikszékből a zárdá által minden időben szabadon választható harminckét székely gazdát — habár ezek a hadviselésre alkalmasak s vagyoniilag tehetősek voltak is — örök időkre terjedőleg és visszavonhatlanul (perpetuo, perennaliter et irrevocabiler) olyképen adományozott, hogy ezek s a velők együtt lakó családok minden országos, katonai és községi teherviseléstől, sőt még a királyi rendes és rendkívüli adófizetés kötelezettsége alól is mindenkorra mentesítve s csakis a zárdá szolgálatára rendelve voltak.“

VI. A székely ősök küzdelmeiből.

Székelyföldön a tatárjárások számos és szomorú emlékeivel találkozunk. Népmondáink is tele vannak a tatárok eleni védekezésnek sokszor igen elmés formáival.

Ebben a tekintetben különös figyelmet érdemelnek az egyes családok régi okmányai, melyek a székely ősök küzdelmeiről is bőven tárgyalnak. A csikszentmihályi Sándor székely főnemes (primor) család egyik tagja Sándor János (a mostani hasonnevű belügyi államtitkár öse) 1694. évben csiki székely alkapitány volt és a tatárok ellen vitézül harcolt. — Évekkel ezelőtt a lapok egy debreczeni levél másolatát közölték, mely tatár fogságban íródott. Nehány székely

tevékenységet kifejtteni. Am azért nem tartotluk felesleges dolognak ezt a kis hozzászólást. A jószándéku emlékeztetés sohasem árt.

Vándor.

A közigazgatási bíróság és az ex-lex. Most jutottak nyilvánosságra a közigazgatási bíróságnak az ex-lexre vonatkozó döntései, melyek most ismét aktualisak lettek. Az első ezek közül kimondja, hogy az illetékkezelési törvényben megállapított felbontási határidők az ex-lex alatt is kötelezők (28.209—1908. P. sz.). Egy másik döntés szerint az ex-lex alatt kézbesített fizetési meghagyásokra vonatkozólag az 1896. évi XXVI. t.-c. 31. §-ában megállapított 8 napi határidő nem a fizetési meghagyás kézbesítésétől, hanem az 1904. évi IV. t.-c. életbeléptetésétől (1904. márc. 30.) számít (28.598—1903. P.). Egy másik esetben kimondta a közigazgatási bíróság, hogy azok után az illetékek után, amelyekre nézve a fizetési meghagyások az ex-lex alatt kézbesítettek, csakis az 1904. április 29-ikétől kezdve jár a törvényes késedelmi kamat (4253 904. P. sz.) Az ex-lex alatti bélyegrövidítés miatt felemlt illeték nem követelhető (6172—904. P. sz.). Végül kimondja, hogy az ex-lex előtt esedékessé vált illetékek után a késedelmi kamat az ex-lex időtartamára is jár.

A kitiltott „Horgony Pain-Expeller“. A belügyminiszter 92.941—1904. IV. b. számú rendelkezésével tudatja, hogy a Török József budapesti gyógyszerész által forgalombahozatalra kérelmezett gyógyszerkülönlegességek közül a „Horgony Pain-Expeller“ nevű készítmények forgalomba hozatala Ausztriában el van tiltva és így szabályrendeleteink értelmében azok Magyarországon nem hozhatók forgalomba.

A gyermekvédelemről.

III.

Homoródszentmárton, 1905. jan. 2.

A gyermekvédelem örei: község, szülő, egyház, társadalom és iskola együttes céltudatos működésében hézagok vannak. Ezek a hézagok a gyakorlati életben annyira elválasztják egyik tényezőt a másiktól, hogy egyik a másik munkálkodásáról alig veszen tudomást. Nincsen továbbá munkálkodásukban terv, pedig a sikernek a jó terv a legnagyobb biztosítéka.

A községek és azok előjáróságai úgy kellene hogy tekintsék az óvodát és az iskolát, mint jövő boldogulásuknak műhelyeit. Támogatásukat hazafiai lelkesedés kellene, hogy vezérelje, nem pedig a semminél is alig többet érő közönyösség,

rab is szerepel a levélben. Érdekességénél fogva itt is meg kell öröközünk.

„Az Tekintetes és Nagyságos Gerőmonostori Kemény János ú Nagyságának adassék Fogarásban nagyhíven.

Alázatos szolgálatunkat ajánljuk Nagyságodnak. Isten ő Felsége áldja meg Nagyságodat. Kivánunk Istentől ü Felsigittől Egészséget és mindennemű dolgaiban való szerencsés előmenetelt Nagyságodnak. Minden jó akaratjával áldja meg, szívünk szerint kívánjuk.

Továbbá adunk Istennek ü Felsiginek azon nagy hálát, hogy Nagyságodat egészségben, Hazánkban békességben visszatartott. Kérjük Isten ü Felsigit, hogy annak utána ys ugyanazon hasznos gondviselést marassa meg Nagyságodon.

Noha my nagyságos uram az nagyságod mihozzánk való jóakarátában semmitsem kételkedünk, de mégis nem túrtuk, hogy valami irásunkkal is búsítsuk. Az Nagyságod myhozzánk való jóakaratiát kedvesen vesszük, hogy myróllunk is jóakaratiattal írott yrásával vigasztalt bennünket ez szomorúságos Rabságunkban, miért Isten ü Felsige áldja meg Nagyságodat.

Az my magunk állapotunk felől azt irhassuk Nagyságodnak, hogy my nekünk nem a legjobb állapottal vagyunk. Bajos állapottal vagyunk az Nagyságod elmenetele után. Az Rabságban nem ágyban hordoznak bennünket és Ali Szofatanek az egész nyáron kineztat az vízfordással, mészfordással, téglatoréssal, ez mellett valami rossz kosztot adnak, Italunk ugyanint Három opporát napjára, ezenkívül az, mit keritünk. Ilünk, de nagy nyomorúságban vagyunk. — Még ez ideig edjütt voltunk egymással, el nem szakasztottak

mely a törvények és hatóságok idevonatkozó rendeleteit immel ámmal hajtja végre.

A hol a községeknek az iskolai ügyek iránti szeretetteljes intézkedései munkálják a közjót, ott a szülőkből felkeltik a jóratörékvő érdeklődést s közelebb hozzák őket az iskolához; azonos céljaik felismerése és szorgalmas munkálása egymásnak megbecsülését eredményezik.

Ha a közös cél ily értelmű megközelítése egymás méltánylását, megbecsülését és tisztelését eredményezi, akkor nemsokára véget vetne napjainkban is sok helyen uralkodó azon téves felfogásnak, mely a följelentések- és panaszokban s egymás munkájának kicsinylésében keresi és látja bámullatásának, uralmon maradásának biztosítékait.

Községnek, szülőknak, az iskolával való benső érintkezésében áll a gyermekvédelem eredményes volta, mert az ily érintkezés nem a törvénynek rideg betűi alapján történik, hanem a szívnek paragrafusai elevenednek meg s készítik a gyermekeket és ifjakat a jövő nagy feladatainak munkájára.

Az ily állapotok nyári menedékházakat, óvodákat, nemcsak papíron látszó ifjusági s ehhez hasonló egyleteket teremtenek önként a községekben, melyek aztán a serdülő nemzedéket erkölcsössé, vallásossá, békés, munkás polgárokká nevelik. Hol ezeknek egymást támogató munkálkodása hatalmába ejti az elméket és szíveket, ott nem fázik meg a szegény, nem megyen idegen szolgálatba az iskolaköteles, ott nincsenek erkölcsi bálások. Az ilyen községekből bárhová elvándorolt ifju nem fél az élet bizonytalanságaitól, a társadalom romlottságától, mert megizmosodott teste, lelke az otthoni meleg fészekben.

Nagyon sokat tehet továbbá mindenik felekezet előjárósága, vezetősége az ifjak lelki nevelésének előmozdítását illetőleg, ha tapintatos eljárással megkedvelteti velők a vallásos jellegű felolvasások látogatását s ha az idevonatkozó népies, de nem felekezeti apró történeteket tartalmazó jó füzeteket lehető olcsón, vagy közadakozásból ingyen terjeszti és ha nem siet az ifjakat a szolgálatba mehetés ürügye alatt, az ugynevezett confirmálással 10—12. évükben kora-éretteké tenni.

A gyermekvédelem különböző tényezőit egy táborba terelhetné s ohajtott sikerre vezethetné megénkben „A népnevelési egyesület“, mely a különböző egyháztársadalmi, egészségügyi s ezekhez hasonló egyesületeknek — kevés jóakarattal — ugynevezett központi szövetkezete lehetne. Ez a hatalmas testület irányítaná a vármegye, a vidékek és községek társadalmi törekvéseit, anélkül, hogy valamelyik humanus egyesületnek alapszabályait megkorrigálná, avagy éppen megváltoztatná. Tagjainak nagy száma — mint a nép éle-

bennünket, ennek utána csak az Isten tudja, mint lesz dolgunk.

Könyörgünk azért alázatosan Nagyságodnak, hogy ennek utána is ugyanazon jóakaratiát mutassa hozzánk, mert Isten után csak Nagyságodban vagyunk minden bizodalomunk fejenkint, mivel gyámoltalanok vagyunk. Ha Nagyságod rajtunk nem könyörül, my csak könnyen itt maradunk, mivel my nem oly emberek vagyunk, hogy my Nagyságok, az ország Fejedelmé nélkül végezzünk. — Kérjük az Istent és Nagyságodat, hogy mint az Hármass ország s Fejedelmünk első családját, cselekedjék Szabadulásunkban.

Tudhattya Nagyságod mi miatt szakasztanak el most is. Csakugyan beszilik mindenfelől az Tatárok, mivel tudják Nagyságod örökös Szabadulásunkban — Ezeknek utána Isten tartsa meg Nagyságodat ip egészségben kinekkinek s a többi Rabtársainknak szabadulására.

Költ az Tatár országnak Borkeosasz nevű városából, az Chám udvarából. Anno 1649 die 11. octobris.

Az Nagyságod szegény és alázatos szolgálói Onody Losonczy György, Czéh Ferencz, Arany János, Laczky László, Kis Lukács, Trombitás Lőrinc, Dési Borbély István, Sütő István, Szacsavay István és Tákó György Háromszékiek. Csizsár Márton Kolozsmegyében Méscon lakó, Gorgáky János, az Nagy Tamás ur szolgálja, Rády Ferenc ő Nagy-ága trombitása Trombitás Mihály.

Eddig a levél. Elenk világot vet a szegény magyar rabok akkori helyzetére és a honvágyra, mely őket kinos, nehéz fogságukban folyton gyötörte...

tének közvetlen szemlélői, jóban rosszban osztozó barátai — könnyű szerrel felismerné a javítandó állapotokat s megfigyelésének alapján megtalálhatná az egyes kinövések társadalmi ferdeségeit, mulasztások orvosságát, az okok tapintatos és szakavatott megszüntetése által. Szakosztályai közreműködésével tervezetet készítené az anyagi és lelki szükségleteket illetőleg. Megállapítaná a szülői értekezletek, népies felolvasások, a gyermekvédelem stb. ügykörét és anyagát. Tagjai részére az egyes községekben kijelölne a munkanyagot s ez anyag feldolgozására a helyes időt.

Ez uton a nép körébe és annak minél tömegesebb bevonásával legközelebb juthatnánk a nép szívéhez, eszéhez.

Ilyszerű eljárással megértethetnők az apa, az anya, a polgár legrészletesebb és célhoz vezető jogait, köteleességeit; az egyházak és iskola nemes törekvéseit, a gyermek testi és szellemi szükségleteit s azok alkalmazásának, kielégítésének jótékony hatását, vagyis a nagyok szívében és eszén keresztül közelítenők és védenők meg a kisdedeket.

Nézeteim sorozatát a munkára hívás mellett ezzel fejezem be: „Boldog az a nép, mely öntudatos fejlődésének útjában felismeri önérdékeit s nem a csudáktól könyörgi boldogulását, hanem egyetértő munkálkodással, bizó lélekkel várja kiérdemelt igaz jutalmát.“

Gyórfi István.

Egyházi élet.

Szent Antal estély. A folyó hó 10-én (kedden) rendezendő Szent Antal estélynek igen érdekes és változatos sorrendje a következő: 1. Ének Szent Antalhoz. 2. Szabad előadást tart: Schiller Irma polg. iskolai igazgató. 3. Melodráma Szavalja Benedek Irénke Szabó Antal róm. kath. kántor zenekíséretével. 4. Énekel: Demény Irénke, Baku Katalin ének- és zongoratanítónő citerakiséretével. 5. Szaval: Burger Arthur főgimn. tanár. 6. Ének Nagyszonyunkhoz. — Az estélyt Medgyesy Emma, Daróczy Ilona és Ninuka rendezik.

Tan- és nevelésügy.

2866—1904. szám

Valamennyi állami elemi iskola gondnokságának:

Ismételten tapasztaltatott, hogy egyes állami népiskolák gondnokságai népiskolai szervezeti és egyéb ügyekben a kir. tanfelügyelőnek kikerülésével egyenesen tesznek jelentéseket a nagyméltóságú vallás- és közokt. m. kir. Miniszteriumhoz.

Mint hogy az ilyen felterjesztések a kir. tanfelügyelőség hozzászólása nélkül érdemleges elintéztést egy sem nyerhetnek, s ekép a közigazgatási munkákat ok nélkül szaporítják, ez okból a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter urnak múlt évi december hó 12-én 195,842. szám alatt kelt magas rendelete alapján figyelmeztetem az állami elemi népiskolák gondnokságait, hogy az 1901. évi 32,055. szám alatt kelt rendelettel az állami elemi népiskolák gondnoksága számára kiadott Utasiás 9. §-ában foglalt eljárásból kifolyólag, mely szerint az állami iskolai gondnokságok határozatai különben is csak a kir. tanfelügyelőség jóváhagyása után hajthatók végre, a nagyméltóságú vallás- és közokt. Miniszter urhoz esetleg intézendő felterjesztéseiket mindenkor a kir. tanfelügyelőség útján terjesszék fel.

Szekelyudvarhely, 1904. december hó 28.

Ember János, kir. tanfelügyelő.

Egészségügy.

A lakás befolyása a tuberkulózisra. Marburgban kimutatták, hogy a lakosság négyötödét alkotó jobb módúak között 02 százalék tuberkulózisos, míg a szegénysorsu egyötödrészének 46 százaléka szenved ebben a bajban, amiből következik, hogy a tuberkulózist elsősorban a szegény néposztálynál kell leküzdeni. A lakásviszonyok vizsgálatánál aztán rájöttek, hogy Marburgban a tuberkulózisban való megbetegedésnek 33 százaléka arra a néposztályra esik, a mely ezekben a házakban lakik. A ház fekvése, építése, a lakók száma nem gyakorol szembeütő befolyást. Az egyes házi járványok elemzéséből kiderült, hogy a betegség létrejöttében legtöbbször a di-

reket fertőzés szerepel. Pedig az egyszeri infekció nem is okoz mindig megbetegedést, hanem ehhez a bacil'usok ismételt főlvétele szükséges, ami például megtörténik akkor, ha valaki egy vizgázatlan köhögő és köpködő beteggel huzamosabban együtt él. A tuberkulózis elleni küzdelemben tehát kiváló fontossága a szegény néposztály lakásának ellenőrzése.

Gyógyászat az állatvilágban. Az állatok nagyon jól ismerik a természet gyógyító erőit és vannak tudósok, akik azt állítják, hogy az emberek sok gyógyfű ismeretét csak az állatoknak köszönhetik. A medve, a minkor főlébred téli álmából, legelőszőr is valami hashajtó moszatot eszik, hogy gyomrát és beleit kitisztítsa. A kutya falun sokkal jobb egészségnek örvendenek és ezt annak köszönhetik, hogy tetszés szerint rágesáhatnak bizonyos fűveket, melyek rájuk nézve gyógyító erővel bírnak. Uhland egyik költeményében vadkanról beszél, mely a forrást kereste föl, hogy sebet kimossa. Egy vipera által megmart kutya közvetlenül a kigyóharapás után egy forráshoz futott, melyben 24 óráig áztatta a megmart lábát és meggyógyult. Egy német föld-birtokos az alkalmasan és kártékony varjakat a havon elhintett megmérgezett husdarabokkal pusztította. A mérge egy darabig használt, de később meglepetve tapasztalta a farmer, hogy a varjak elfogyasztják a megmérgezett husdarabokat, a nélkül azonban, hogy egészségüknek mérgeskednének. A mikor a különös tünetny nyitját kereste, azt tapasztalta, hogy a varjak ellenmérgező bizonyos bogókat esznek, mely őket a mérgezés következményeitől megmenti.

Leszállított áron. Van szerencsém a n. é. közönségnek tudomására hozni, hogy a sulyos gazdasági viszonyok miatt, minden, a fogászat körébe tartozó munkát leszállított árk mellett fogok végezni, mert nem kívánom, hogy ilyen sulyos anyagi viszonyok mellett még a fogapolást is úgy megfizesse a t. közönség, mint normális évben. — Valamint eddig, úgy ezután is, minden munkámért teljes jótállást vállalok. Ugy a fogak conserválását, mint műfogak beillesztését csak tökéletes megalégedés esetén díjazatom. Ellenkező esetben újra készítem. Épen, mert elvem a jó, pontos és olcsó kiszolgálás, kérem és remélem a n. é. közönség határozott támogatását. Kiváló tisztelettel *Dr Kovács Géza*, gyakorló orvos, fogspeciálista.

Ipar- és kereskedelem.

Egy szakemberekből álló csoport azon fáradozik, hogy az ország gazdasági érdekei előmozdítását célzó — minden politikai párttól távol álló „gazdasági pártot” alakítsanak, melybe kizárólagosan a technika, ipar, mezőgazdaság, kereskedelem stb. különféle ágazataiban működő emberek léphetnének be. Minden ember tiszta szemmel látja, hogy gazdasági érdekeink előmozdítását teljesen illuzóriussá teszik a formalitások körül vívott áldatlan harcok ugyanarra, hogy maholnap a kiadás stádiumába jutnak mindazon tápot nyújtó forrásaink, amelyekből más országok lakói a jólét anyagát két kézzel merítik. Mielőtt az elszegényedés örvénye egész valónkat elnyelné, nekünk szakembereknek kell megmozdulnunk és a hathatós kihontakozás felé törnünk. Fel tehát a cselekvésre! Akik a mozgalomban részt venni kívánnak, azok küldjék be címüket foglalkozásuk megjelölésével a „Műszaki Világ” szerkesztőségébe: Budapest, VI. Váci körút 21.

Új iparvállalatok. Árkai Sándor budapesti lakatosáru gyáros hadfelszerelési cikkek előállítására szolgáló gyárat, továbbá kovacsolható lágyvas- és acélöntődet épített. — Wirkmann József szabadalmi ügyvivő, Novák Nándor elektrotechnikussal társulva, taxamétergyár létesítését tervezi Budapesten. — A lüttichi fegyvergyár, mely saját rendszerű acélsövű vadászfegyvereket s vadászfelszereléseket gyárt, 4 millió korona tökével 1200 munkást állandóan foglalkoztató nagy fegyverés ércáru gyárat szándékszik felállítani Szombathelyen. — Neugebauer Sándor, a budapesti Kobrák-cipőgyár tulajdonosa, Vácon cipőgyárat alapít. Vác város közgyűlése az új gyártelepnek, mely 12 tisztviselőt, 200 szak- és 50 segédmunkást fog foglalkoztatni, ingyen telket, az épületek emeléséhez szükséges téglát és pótdómentességet szavazott meg. — A Scharf testvérek-cég Nagyikikán tengeri-keményítőgyárat létesített, mely már

meg is kezdte működését. — Deutsch Mór bieltzi textilgyáros Beregszászon len- és kenderkikészítő gyárat létesít. — Óbecse község képviselőtestülete elhatározta, hogy az újverbázi Magyar kendergyár r.-t.-nak kenderkikészítő-gyár céljaira 100 hold földet ad, holdankint 800 korona vételáron.

Különfélék.

— Kedvezmények. A „Székely-Udvarhely” most belépő előfizetői is megkapják lapunk karácsonyi ajándékát, az 1905-re szóló „Almanach”-ot, mely teljes naptárt és igen érdekes szépirodalmi közleményeket foglal magában. Ezenkívül husvétkor a „Székely-Udvarhely” tízéves fordulóját megőrkítő díszes és gazdag tartalmú Emlék-Albumot kapja meg minden egyes előfizető. Végül pedig 1 K 50 fillér helyett 1 K 30 fillérért rendelhetik meg a Budapesti Bazar című kitérően szerkesztett dívatalapot, melynek iránya e három szóban összpon-tosul: izlés, takarékoság és munka! — Kérjük az előfizetéseket mielőbbi szives megújítását és ismerősök körében a „Székely-Udvarhely” terjesztését, hogy nem kicsinylendő feladatainknak minél pontosabban megfelelhessünk és m. t. előfizetőinknek az eddigieknél is nagyobb kedvezményeket nyújthassunk. A „Székely-Udvarhely” tíz éves multja fölment bennünket minden nagyhangú reklám és új program hangoztatása alól. — Székely népünk közügyeit a mily lelkiismeretességgel fölkaroltuk egy évtizeden át, ép oly szeretettel fogjuk azt jövőre is tenni; megtartván lapunk függetlenségét minden irányban. Ehhez azonban ami szerény tehetségünkön kívül az előfizetők és munkatársak további hathatós támogatása szükséges, amire ismételten tisztelettel kérjük mindannyiát e helyen is.

— Heltai székely diszpolgár. Homoródszentmárton község képviselőtestülete december 31-én Tamás Péter szolgabíró elnöklele alatt tartott népes közgyűlésében Gáspár Albert körjegyző indítványára Dr Heltai Ferenc országgyűlési képviselőt a székely ügyek s általában a község anyagi és erkölcsi gyarapodásának előmozdítása körül szerzett elévülhetetlen érdemeiért, általános lelkesedéssel, egyhangulag diszpolgárnak választotta. A diszpolgárra választásról Dr Heltai képviselőt táviratilag értesítették és üdvözölték.

— Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Schiller Irma helybeli polgári leányiskolai igazgatót a kilencedik, Lendvai Mária polg. isk. tanítónőt a tizedik fizetési osztályba, Hermann Ilona peteki állami elemi iskolai helyettes tanítónőt ugyanoda rendes tanítónőnek nevezte ki.

— Eljegyzés. Lésztván István kassai m. kir. posta- és táviratbizt. e napokban eljegyezte Erdélyi Ilonkát, özv. Erdélyi Jánosné leányát Rimaszombaton.

— Jövőhagyott alapszabály. A földmivelésügyi m. kir. miniszter a „Derzsi Gazdák Szövetsége” alapszabályait 110049—904. szám alatt jövőhagyta, illetőleg bemutatási záradékkal ellátta.

— A helybeli „Székely Dalegyet” e hó 8-án a Budapest-szálló színterében fogja megtartani táncsal egybekötött hangversenyét.

— Halálozás. Résztvétel vettük a következő gyászjelentést: Alólírottak mély fájdalommal tudatják, hogy a gondos, önfelelőző és fáradhatatlan anyja és nagyanyja özv. Gotthárd Jánosné szül. Albert Lidia folyó év január hó 3-án d. e. 10 órakor, életének 74-ik és özvegyiségének 35-ik évében két havi kínos szenvedés után jobblétre szenderült. A megboldogultnak földi részei f. hó 5-én d. e. 10 órakor fognak Szent-Imre-utcai lakásáról Csehétfalvára szállítani s ott az unitárius vallás szertartása szerint a családi sírkertben az anyaföldnek öröknyugalomra átadatni. Legyen áldott emlékezet! Székelyudvarhely, 1905 jan. hó 3-án. Gyermekai: Gotthárd János és neje Szolga Julianna. Unokái: Gotthárd Juliska, Gotthárd János, Gotthárd Ferenc, Gotthárd Lajos, Gotthárd Jenő, Gotthárd Margit, Gotthárd Irén.

— A nőegylet legközelebbi fillérestélyét f. hó 11-én rendezzi. Az estély rendezői: Becsek Aladár és Szakács Zoltán, kiknek sikerült egy társaságot összehozni, mely igen mulatságos egy felvonásos bohózatot fog előadni. A darab szereplői: Groákné Szabó Kata, Felepyházi Mariska, dr Szöllösi Ödön, Szentkirályi Árpád, Nagy Elemér. Ezt megelőzőleg Cs. Szabó Kál-

manné szaval. Az estély a Budapest-szálló kis-teremben lesz, tetszés szerinti belépő díjakkal.

— A „Varga-patak” költsége. Mint kísértő árny vonul szemünk elé egy 12-ik éves városi ügy. Ezernyolcszázkilencvenháromban ugyanis Kelemen és Galter vállalkozók végezték el a Varga-patak szabályozását, parterősítését és kifalazását városunkban. Ebből az időből maradt hátralék fejében, most a vállalkozók a „fölszaporodott kamatos kamatokkal együtt 2508 koronát követelnek a várostól. Mi sem természetesebb, minthogy az akkor erre a célra előirányzott összegből más kiadásokat fedeztek s így a mul-tak mulasztásaiból származó terhet is a mostani pótladós kasszából kell kifizetni, mert ellenesetben pörbe fogják a várost. Az ügy legközelebb a képviselőtestület elé kerül.

— Államsegélyek. Homoródszentmárton községének a Tópatak szabályozására 1400 K és legelő-javításra 1700 K, Homoródkeményfalvának pedig szintén legelőjavításra 1900 K államsegélyt utalványozott a földmivelésügyi miniszter a székely-földi miniszteri kirendeltség közbenjárására.

— Juh-himlő. Parajd községben a juh-himlő veszedelmes mérvet öltött. E napokban Page Olivér birtokosnak egyszerre 70 darab juha pusztult el juh-himlőben.

— Udvarhelyvármegye földrajza megjelent és kapható lapunk kiadóhivatalában; ára 60 fillér.

— A takonykór Kacza községben járványossá vált. A község szoros zárlat alá van véve. Lovakkal arra járni tilos és veszélyes.

Szerkesztői üzenetek.

I. ö. H. E. Kolozsvár. Szives ohajtása szerint a lapot a folyó évi első számunktól kezdve megindítjuk. Levélment.

I. B. P. Bukovina. A kért dolgokkal jelenleg nem rendelkezünk. Azonban igyekeznünk fogunk, hogy kívánságát minél előbb teljesíthessük.

O. Gy. P. Az egyiket rövidítve közölni fogjuk, a másik pedig idejét multa. Jövőre gyorsabb és gyakoribb értesítést kérünk.

Munkatárs. A fennebbi üzenet vége önként is szól. Elvégre a t. p. s. főképp annak évi 104—105 drb bélyege szintén pénzbe kerül és ezért, valamint elsősorban azért azért célt, melynek lapunk immár tizenegyedik év óta szolgálatában áll — minden nehézség nélkül megteheti, hogy egyet-más dologgal legalább havonként egyszer bekapogtasson. Nincs mit írjon? Az nem lehetséges! . . . Még a leghagyatottabb faluban is előfordul hónaponként egy-két olyan dolog, amit 15—20 sorban meglehet, sőt meg is kellene írni. Vizsgálódjék csak egy kissé. Majd meglátja — nekünk lesz igazunk. Addig is viszont b. u. é. k.

Városi és helyközi telefon számunk 15.

Kiadja: Betegh Pál könyv-, papír-, író-, rajz- és zeneműkereskedése, könyv- és újságkiadó intézete.

Feladési hirdetés.

A nagysolymosi Unitárius Egyház (Udvarhelyvármegye) tulajdonát képező „Jödőgyel észka” nevű erdőreznek 7 hold 28 század hold területén található bükkészletre, mely 650 m²-re becsültetett, a holdankint kibélyegzett 30 drb tölgy-és bükkfának meghagyásával Nagysolymos község házábanál 1905. január hó 16-án d. e. 10 órakor tartandó zárt írásbeli ajánlatokkal összekötött nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Kikiáltási ár 998 korona. azaz Kilencszázkilencvennyolc korona.

Utóajánlatok nem fogadhatók el. Bántapénz a kikiáltási árnak 10 százaléka. Részletes becslési és árverési feltételek a székelykereszturi m. kir. erdőgondnokságnál, valamint alólírottaknál megtekinthetők.

Nagysolymos, 1905. január hó 3-án.
FEKETE JÓZSI, BENKÓ JÁNOS,
unitárius lelkész, gondnok.

Tánciskolai jelentés!

Van szerencsém értesíteni a helybeli mélyen tisztelt n. é. közönséget, hogy az 1905. év január hó 8-án vasárnap délután 5 órakor az iparos Önképzőkör nagytermében a róm. kath. főgimnázium tanuló-ifjúságával egy hat hétre terjedő tánc-tanfolyamot nyitok. Este 8 óratól külön ismét tartok tanítást a kereskedő, valamint az iparos ifjúság részére is.

Külön felhívom még az Urnők, valamint az Urak figyelmét a GENTRI-BOSTON-ra, melyet 5—6 óra alatt kezdek meg, hogy szépen betanítok, mely tánc máma a táncok között az első helyet foglalja el. Az oktatást elvállalom házaknál magán vagy csoportokban is.

Értesítéseket vagy beiratásokat elfogadok a nap bármely szakában a „Kör” helyiségében.

Teljes tisztelettel

Tamás János,
okl. táncitanító.

1020—1904. v. h. szám.

Árverési hirdmény.

A székelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhirre teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. járásbírósnak V. 296/4—1904. polg. számú végzése által a budapesti Rosenberg Adolf cégnek képviselve Bachruch Gyula ügyvéd által székelyudvarhelyi ifj. Rájk József ellen 265 K 70 f és járuléka iránti ügyben, alperesnél Székelyudvarhelyen összesen 794 korona 50 fillérre becsült következő javai u. m.: Egy karikahajós Singer-féle varrógép egészen új, egy cilind g-p Elasztett-féle, tizenöt pár férfi csizma borjuborból, tíz pár női csizma kordovány és borjuborból, és még 5 től 15 tétel alatti különféle ingók Székelyudvarhelyen alperes ifj. Rájk József házában

1905. január hó 11-én d. e. 9 órakor

nyilvános árverésen el fognak adni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendők, esetleg a becsáron alól is a legtöbbet ígérőknek el fognak adni. Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál meg tekinthetők. Ezáltal felhívatalnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnék, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulírt végrehajtóhoz nyújtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolva, egyedül a vételár fölöslegere fognak utasíttatni. Székelyudvarhelyi bírósági végrehajtótól.

Székelyudvarhely, 1904. dec. 18

BIRÓ SÁNDOR, s. k. kir. végrehajtó.

Bükkfa-eladási hirdmény.

Erked község (Udvarhelyvármegye) tulajdonát képező erdők A. üzemosztályának első osztágából az 1900—1904 évekre előírt vágás területen elszórtan kibélyegzett tövönö bükkfa-készlet, mely 2417 m³ mü és hasáb tűzfára becsültetett, — a 15 centimeteren aluli törzsrészek (hegyfa) ág és hulladék-fának a község részére való visszahagyása mellett — Erked község házában 1905. évi január hó 20-án délelőtt 10 órakor tartandó írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőknek elfog adni.

Kikiáltási ár 2900 (Kettőezerkilencszáz) korona.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

A részletes becslés és az árverési és szerződési feltételek a székelykeresztúri m. kir. járási erdőgazdónokságnál, valamint alulírt nál megtekinthetők.

Erked, 1904. évi december hó 29-én.

BÁLINT MIHÁLY, HÁNN MÁRTON jegyző. községi bíró

Kiadó lakás. Sarkantyú (barátok) utcában 224 szám alatt lévő külön lakás Szentgyörgynaptól kezdve kiadó. Értekezhetni Lázár Gábor tulajdonossal Nagylak (Csanádmegye.)

Ellenzék. Az erdélyi részek e legjobb és legnagyobb független napilapja negyedévre 8 korona. Előfizetéseket elfogad bármely naptól kezdve az „Ellenzék” kiadóhivatala Kolozsvárt.

Kiadó lakás a Kossuth-utcában. Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám alatt egy 4 szoba, konyha, kamra, kitünő pincék- és mellékhelyiségekkel, külön udvarral és a Küküllő partján levő kerttel folyó évi Szent-Györgynaptól kiadó. Értekezhetni a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában.

Legolcsóbb, legjobb divatlap

a „Budapesti Bazar”, mely tősgyökeres magyar ujságot a „SZÉKELY-UDVARHELY” előlzető — különös kedvezmény gyanánt — negyedévre 1 K 50 fillér helyett 1 K 30 fillérért rendelhetik meg a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában. A „Budapesti Bazar” irányára mindenkor összpontosul a három szóban:

Izlés! — Takarékoság! — Munka!

Szörger Ferenc 8 év óta fennálló óras üzlete Székelyudvarhely, Batthyány-tér (az ev. ref. kollegiummal szemben) állandó raktárt tart mindenféle inga-, zseb- és ébresztő-órákból. Javításokat pontosan és lelki ismeretesen teljesít.

Réz- és ruggyanta-bélyegzők



egyesek hivatalok testületek számára, valamint „Gumosit” jelző készülékek üveg, porcellán-, vas-, bádóg-, kő-, fa, vászón, zsák, vitorlavászón, jute, posztó és állatok jelzésére, égető vasak, érc értékjegyek ajtó-táblák; bronz ajtó tábla vésett névvel, horganyból fekete alappal öntött természetes fényezett betűkkel, ajtó- és kulcszámok; monogramok pecsétnyomórák és ruhajelzéshez, valamint himzéshez. „Diadal” legolcsóbb és legjobb ruggyanta kézi-nyomda kaphatók és megrendelhetők Betegh Pál könyv-, papír-, író- és rajzszekerkeskedésében Székelyudvarhely, (Kossuth-utca.)

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyhorok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig Fernengel Gyula bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Eladó kocsik, szán és hámok

Egy sötétkékre festett ujitott féderes és fedeles kocsi, egy sötétkékre festett Körber-féle olajtengelyű uri kocsi, egy egészen új, csinos uri szán, egy pár uri hám sárga francia gyepelével, ezüstözött nickel felszereléssel, teljesen új (használatban még sohasem volt) és egy pár új zörgövel, azonnal eladó. Értekezhetni Dr Soó Rezső ügyvéd tulajdonossal.

Marhabus a legjobb és friss minőségben kilója I. o. 36 kr, II. o. leveshus 32 kr Balássy Ignác mészáros és hentesnél Székelyudvarhely, Kossuth-utca 14., a hol naponta friss virsli, kolbász, parizer, kassai és szebeni felvágottak, lengyel kolbász, szafaladé, sonka és füstölt-hus szintén mérsékelt árban kapható. Borju- és sertéshus ugyanott.

Cimbalom iskola

öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanító nélkül cimbalmozni a Kovács-féle legújabb cimbalomiskolájából. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajza, 50 legújabb magyar nótával. Az iskola ára 10 korona. Kapható: Kovács János okl. cimbalomtanárnál Budapest, VII. Erzsébet-körút 5. sz.



Brázay-féle Sósorszesz.

Fürdővizben és mosdáskor használjunk kellő mennyiségű Brázay-féle sósorszeszt; nagyon üdítőleg hat a testre, különösen pedig kellemesen a bőrre.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

Alapított: 1865.

Legolcsóbb bevásárlási forrás! Gyors és pontos kiszolgálás!

Alapított: 1865.

OCCASSIO!

Karácsoni és újévi

legjobb

alkalmi vételek.

Ajándékok és meglepetések.

Óriási választék uri és női divat ruházati cikkekben.

Legjutányosabban kaphatók.

TOFFI

TOFFI